

Сл.П., З.В.Ю.: Ноту - конст. від 03.18 у зв'язку з
Декретом Кругіков П.А. факт: і.і.б.

**ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ**

Пр. Соборний 164, м. Запоріжжя, 69107, тел. (061)239-02-60; факс (061)239-01-69
e-mail: osvita@zoda.gov.ua код ЄДРПОУ 02143429

Від 02.03.2018 № 846_03.2-14

На № _____ від _____

Уповноваженим в управлінні освітою об'єднаних територіальних громад, керівникам органів управління освітою райдержадміністрацій та міськвиконкомів

Керівникам закладів освіти обласного підпорядкування

Директорам закладів професійної (професійно-технічної) освіти

Ректорам (директорам) закладів вищої освіти

Про проведення уроків та виховних заходів у закладах освіти з питань уникнення ураження мінами і вибухонебезпечними предметами

На виконання листа Міністерства освіти і науки України від 01.03.2018 № 1/9-130 «Щодо проведення уроків та виховних заходів у закладах освіти з питань уникнення ураження мінами і вибухонебезпечними предметами» (додається), з метою підвищення рівня мінної безпеки дітей і учнівської молоді та захисту їх від вибухонебезпечних предметів пропонуємо, спланувати та провести на уроках з предметів «Основи здоров'я» і «Захист Вітчизни» та виховних годинах цикл заходів, присвячених поводженню з вибухонебезпечними предметами.

Додаток: на 7 арк., у 1 прим.

Директор Департаменту

Т.Я. Озерова

Панченко (061) 239 01 70

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА
звідний № 257/41
" 02 " 03 2018 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Органи управління освітою обласних,
Київської міської державних
адміністрацій
Обласні заклади післядипломної
педагогічної освіти
Районні (міські) управління (відділи)
освіти

Щодо проведення уроків та
виховних заходів у закладах освіти
з питань уникнення ураження мінами
і вибухонебезпечними предметами

Шановні колеги!

У зв'язку з військовими діями на Сході України у деяких регіонах країни
почастішали випадки ураження населення, зокрема дітей, вибухонебезпечними
предметами та мінами.

З метою підвищення рівня мінової безпеки дітей і учнівської молоді та
захисту їх від вибухонебезпечних предметів Міністерство освіти і науки України
рекомендує у закладах загальної середньої освіти спланувати пилк уроків
(виховних заходів) присвячених поводженню з вибухонебезпечними
предметами. Зазначені заходи можуть бути проведені для всіх категорій учнів на
уроках з предметів «Основи здоров'я», «Захист Вітчизни» та виховних годинах.
Також, повторно надсилаємо методичні рекомендації для проведення
зазначених заходів з питань уникнення ураження мінами і вибухонебезпечними
предметами (додаються).

Міністерство просить довести цю інформацію до відома керівників
закладів освіти.

Додаюк на 6 арк.

З повагою
заступник Міністра

Павло Хобзей

Головний Р.В. (044) 481-47-68
Директор В.В. (044) 248-21-61

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№1/9-130 від 01.03.2018

Методичні рекомендації
щодо проведення бесід з учнями закладів загальної середньої освіти
з питань уникнення ураження мінами і вибухонебезпечними
предметами.

Додаюк
до листа Міністерства освіти і
науки України
від 01.03. 2018 № 1/9-130

Міни і вибухонебезпечні предмети заборали і скалічили безліч людських
життів. Цей жах триває і зараз.

8-го грудня 2005-го року, на рівні Генеральної Асамблеї ООН прийнята
резолюція № A/RES/60/97, в якій висловлюється глибока стурбованість і
занепокоєність масштабами гуманітарними проблемами, викликаними
навантєстю цієї трісної зброї – мін і вибухонебезпечних пережитків війн і
військових конфліктів. У даній резолюції підкреслюється необхідність
посилення уваги з боку держав, котрі заготовуються з мінової загрозою, а
також проводиться відвертий заклик до країн, громадських і не урядових
організацій з метою запобігання подальшого використання мін та інших
аналогічних небезпечних вибухових пристроїв.

4 квітня офіційно проголошено Міжнародним днем просвіти з питань
мінової безпеки і допомоги в діяльності, пов'язаній з розмінуванням.
Небезпека, яку несе в собі використання цього виду озброєнь, має більш
серйозні і більш тривалі соціально-економічні наслідки як для мирного
населення держав, де є проблема мін і замінюваних об'єктів, минулих
наслідків військових конфліктів, так і для тих, хто використовує цю зброю у
своєму арсеналі.

Деялька загублених пороку - трагічна реальність. Гинуть дорослі,
намагаючись здати небезпечну знахідку до пункту прийому металобрухту
або при спробі розібрати пристрій з метою отримати вибухову речовину,
гинуть діти, які з цікавістю підкладають боєприпаси у багаття.

Направити на небезпечну «іграшку» можна практично скрізь: у лісі, у
старому окопі, на связозораному полі, на власному городі й навіть на
вулицях міст. І якщо вибухові пристрої серійного зразка легко розпізнати за
зовнішнім виглядом і діяти відповідно до ситуації, то саморобну вибухівку,
що може з'явитися на вулицях міст і селищ, розпізнати набагато складніше.
Небезпека терористичних актів, від яких не застрахована жодна країна світу,
робить питання поводження із невідомими, залпними без догляду речами
україн актуальним.

Фахівці цивільного захисту рекомендують вчителю і батькам
обов'язково проводити з дітьми бесіди щодо поводження з невідомими
предметами і пристроями.

Під вибухонебезпечними предметами слід розуміти будь-які пристрої,
засоби, підзорні предмети, що здаті за певних умов вибухати.

До вибухонебезпечних предметів належать:

• вибухові речовини — хімічні з'єднання або суміші, здатні під впливом певних зовнішніх дій (нагрівання, удар, тертя, вибух іншого вибухового пристрою) до швидкого хімічного перетворення, що саморозповсюджується, з виділенням великої кількості енергії і утворенням газів.

• боеприпаси - виробли військової техніки одноразового вживання, призначені для враження живої сили супротивника. До боеприпасів належать:

- бойові частки ракет;
- авіаційні бомби;
- артилерійські боеприпаси (снаряди, міни);
- інженерні боеприпаси (протитанкові і протипіхотні міни);
- ручні гранати;
- стрілецькі боеприпаси (набої до пістолетів, карабінів, автоматів тощо);

• протехнічні засоби:

- патрони (сигнальні, освітлювальні, імітаційні, спеціальні);
- вибухові пакети;
- петарди;

• ракети (освітлювальні, сигнальні);

- гранати;
- димові шашки.

• саморобні вибухові пристрої - пристрої, в яких застосований хоча б один елемент конструкції саморобного виготовлення:

- саморобні міни-пакети;
- міни-сюрпризи, що імітують предмети домашнього побуту, дитячі іграшки або речі, що привертать увагу.

Звичайні, при знаходженні серійних мін, снарядів, гранат дорослі негайно викидають фахівців, які оторожджують район і знешкоджують небезпечні знахідки. Інша справа - діти. Природна цікавість спонукає їх до небезпечний експериментів. Діти підкладають боеприпаси у багаття, випробують їх на міцність ударами, намагаться розібрати, приносять додому, у двір, до школи. Тому так важливо пояснити учням наслідки подібних дій, навчити правилам поведінки у таких ситуаціях.

У разі знаходження вибухонебезпечного пристрою **ЗАБОРОНЕНО:**

- наближатися до предмета;
- пересуватися його або брати до рук;
- розряджати, кидати, вдарити по ньому;
- розпалювати поряд багаття або кидати до нього предмет;
- приносити предмет додому, у табір, до школи.

Необхідно негайно повідомити міліцію або дорослих про знахідку!

Земля таїть багато небезпечних знахідок, на які можна натрапити під час прогулянок лісом, походів і стяти їх жертвами, навіть, не підозрюючи про це. Ніхто не може гарантувати, що у землі під багаттям, розкладеним на лісовій галявині, немає снарядів часів війни.

Під час прогулянок в лісі або в туристичному поході:

1. ретельно вибирати місце для багаття. Воно повинно бути на достатній відстані від травиної і околиць, що заглипилися з війни.

2. перед розведенням багаття в радіусі п'яти метрів перевірити ґрунт на наявність вибухонебезпечних предметів шупом (або обережно зняти лопатого верхній шар ґрунту, перекопати землю на глибину 40-50 см);

3. користуватися старими багаттями не завжди безпечно, адже там можуть виявитися підкинуті військові «трофеї» або такі, що не вибухнули;

4. у жодному випадку не підходити до знайденік багать, що горять (особливо вночі). В цьому багатті може виявитися предмет, що може вибухнути.

Практично всі вибухові речовини чутливі до механічних дій і нагрівання. Поводження з ними вимагає граничної уваги і обережності.

Слід пам'ятати, що розмінюванням, знешкодженням або знищенням вибухонебезпечних предметів займаються тільки підготовлені фахівці-сапери, допущені до цього виду робіт.

Однею з серйозних загроз сучасного суспільства є тероризм. Майже щоденно здійснюються терористичні акти, унаслідок яких гинуть люди. Більшість цих злочинів здійснюються з використанням вибухових пристроїв.

Нерідко це саморобні, нестандартні пристрої, що їх складно виявити, знешкодити або ліквідувати. Злочинці зазвичай поміщають їх в звичайні портфелі, сумки, банки, пакунки і потім закладають у багатолюдних місцях.

У такому разі важко відрізнити сумку з вибухівкою від такої ж сумки, зашпигеної забудькуватим пасажиром у промадському транспорті. Часто такі міни-пакети мають досить привабливий вигляд. Відомі випадки застосування їх у автотурчак, мобільних телефонах, гаманцях, дитячих іграшках.

Тому бездоглядні предмети в транспорті, кінотеатрі, магазині, на вокзали тощо вимагають особливої уваги.

Є декілька ознак, що дозволяють припустити, що маємо справу з вибуховим пристроєм. Слід звертати увагу на:

- припарковані біля будівель автомашини, власник яких невідомий або державні номери якої не знайомі мешканцям, а також коли автомобіль давно непорушно припаркований;

- наявність у знайденому механізмі антени або приєднаних до нього дротів;

- звуки, що лунають від предмету (покавання годинника, сигнали через певний проміжок часу), мигтіння індикаторної лампочки;

- наявність джерел живлення на механізмі або поряд з ним (багарейки, акумулятори тощо);

- наявність розтяжки дротів або дротів, що тягнуться від механізму на велику відстань.

Якщо знайдений предмет видається підозрілим, потрібно повідомити про нього працівників міліції чи ДСНС.

Якщо знайдено забуту річ у промадському транспорті, доречно опитати людей, які знаходяться поряд. Важано встановити, кому річ належить або хто

міг її залишити. Якщо господаря встановити не вдається, потрібно негайно повідомити про знахідку водія (кондуктора).

У разі знаходження підозрюваного предмета у під'їзді будинку, потрібно опитати сусідів, можливо, він належить їм. У разі неможливості встановити власника — негайно повідомити про знахідку до найближчого відділення міліції, до виїзжкомату, органів місцевого самоврядування, підрозділу ДСНС за телефоном «101».

Якщо підозрілий предмет знайдено в установі, потрібно негайно повідомити про знахідку адміністрацію.

У разі знаходження вибухонебезпечного пристрою:

1. Негайно повідомити чергові служби органів внутрішніх справ, цивільного захисту;
2. Не підходити до предмету, не торкатися і не пересувати його, не допускати до знахідки інших людей;
3. Припинити всі види робіт в районі виявлення вибухонебезпечного предмету.
4. Не користуватися засобами радіозв'язку, мобільними телефонами (вони можуть спровокувати вибух).
5. Дочекатися прибуття фахівців; вказати місце знахідки та повідомити час її виявлення.

У випадку, коли в будинку знайдено вибуховий пристрій й здійснюється евакуація:

- одягніть одяг з довгими рукавами, щільні брукси і взуття на товстій підшви (це може захистити від осколків скла);
- візьміть документи (паспорт, свідоцтво про народження дитей тощо), гроші;
- під час евакуації слідуйте маршрутом, вказаним органами, що проводять евакуацію. Не намагайтеся скоротити шлях, тому що деякі райони або зони можуть бути закриті для пересування;
- тримайтеся подалі від обірваних ліній електропостачання.

Якщо будинок (квартира) опинилися поблизу епіцентру вибуху:

- обережно обійдіть всі приміщення, щоб перевірити чи немає витоків води, газу, спалахів і т.п. У темряві в жодному випадку не запалюйте сірника або свічки - користуйтеся ліхтариком;
- негайно вимкніть всі електроприлади, перекрийте газ, воду;
- з безпечного місця зателефонуйте рідним та близьким і стисло повідомте про своє місцезнаходження, самопочуття.

- перевірте, чи потребують допомоги сусіди.
Опинившись поблизу вибуху, стримайте свою цікавість і не намагайтеся наблизитися до епіцентру, щоб розглянути або допомогти рятівникам. Найкраще, що можна зробити — залишити небезпечне місце. До

того ж, варто знати, що зловмисники часто встановлюють вибухові пристрої парами, щоб, через деякий час після вибуху першої з них, пролунав другий вибух. Зловмисники розраховують на те, що після першого вибуху на його місці зберуться люди, у тому числі й представники силових структур, і при повторному вибуху жертв буде набагато більше.

Отже:

- не слід робити самостійно жодних маніпуляцій із знахідками або підозрілими предметами, що можуть виявитися вибуховими пристроями;
- виявивши річ без господаря, треба звернутися до працівника міліції або іншого посадовця; не можна торкатися знахідки;
- не користуйтеся мобільним та радіозв'язком поблизу підозрілої знахідки.

Для поштової кореспонденції з пластиковою міною характерна налімірна товщина, пружність, вага не менше 50 г і ретельна утяжка. На конверті можуть бути різні пими, проколи, можливий специфічний запах. Повинно насторожити насильне бажання вручити лист неодмінно в руки адресата і надписи на кпапг: «розкрити тільки особисто», «особисто в руки», «секретно» і т.п. Підозрілий лист не можна відкривати, згинати, нагрівати або опускати у воду.

Поради керівнику навчального закладу:

Останнім часом почастішали випадки телефонних повідомлень про замінування приміщень та виявлення підозрілих предметів, що можуть виявитися вибуховими пристроями.

- На такий випадок пропонуємо заходи попереджувального характеру:
- посилювати пропускний режим у вхіді і в'їзді на територію закладу, пильнувати системи сигналізації і відеоспостереження;
- проводити обходи території закладу і періодичну перевірку складських приміщень на предмет своєчасного виявлення вибухових пристроїв або підозрілих предметів;
- організувати проведення спільних із працівниками цивільного захисту, правоохоронних органів інструктажів і практичних занять з питань дій у разі загрози або виникнення надзвичайних подій.

У разі виявлення підозрюваного предмета працівниками навчального закладу чи учнями потрібно негайно повідомити правоохоронні органи, територіальні органи управління з питань цивільного захисту.

До прибуття оперативно-слідчої групи керівник навчального закладу повинен дати вказівку співробітникам знаходитися на безпечній відстані від знайденого предмета.

У разі потреби — евакуювати людей згідно наявного плану евакуації. Потрібно забезпечити можливість безперешкодного під'їзду до місця виявлення підозрюваного предмету автомобілем правоохоронних органів, співробітників територіальних органів управління з питань цивільного

захисту, пожежної охорони, невідкладної медичної допомоги, служб експлуатації, забезпечити присутність осіб, що знайшли знахідку, до прибуття оперативно-слідчої групи.

У всіх випадках керівник навчального закладу дає вказівку не наближатися, не чіпати, не розкривати і не переміщати підозрілу знахідку, зафіксує час її виявлення.

Заступник директора Департаменту –
начальник відділу

Наталія Бескова